СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ
КАТЕДРА „СТРАТЕГИЧЕСКО ПЛАНИРАНЕ“

УПРАВЛЕНИЕТО НА ПРОЕКТИ – ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ПРЕД СЪВРЕМЕННАТА НАУКА И ПРАКТИКА

Сборник с научни публикации

АИ „Ценов“
2019

Кръгла маса „Управлението на проекти – предизвикателство пред съвременната наука и практика“ (22.10.2019 г.)
Сборник с научни публикации

Сборникът е издаден в изпълнение на проект № 2-2019 „Методика за гъвкаво управление на проекти в публичния сектор“, финансиран със средства от държавния бюджет за присъщата на държавните висши училища научна дейност

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ
Председател:
Проф. д-р Маргарита Богданова
Ръководител катедра „Стратегическо планиране“
Членове:
Доц. д-р Христо Сирашки
Гл. ас. д-р Евелина Парашкевова-Великова
Гл. ас. д-р Юлиян Господинов
Ас. д-р Мариела Стоянова

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ
Председател:
Проф. д.н Борислав Борисов - (България)
Членове:
Проф. д-р Матилда Александрова - (България)
Проф. д-р Весела Радович (Република Сърбия)
Проф. д-р Майя Шенфилд (Латвия)
Проф. д-р Сергей Чернов (Русия)
Доц. д-р Добрин Добрев - (България)

Благовеста Борисова – художник на корици
Издателство и печат АИ „Ценов“, 2019

ISBN 978-954-23-1770-8

СЪДЪРЖАНИЕ

ПЪРВА ЧАСТ
НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ НА УЧАСТНИЦИТЕ

РАЗДЕЛ I. ГЪВКАВО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ

ТРАДИЦИОННО VS ГЪВКАВО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ
Проф. д-р Маргарита Богданова 7

AGILE МЕНИДЖМЪНТ ПРИ РАБОТА НА СИСТЕМАТА ЗА ПРОЕКТНО УПРАВЛЕНИЕ В ОРГАНИЗАЦИИТЕ
Доц. д-р Христо Сирашки 17

ОСОБЕНОСТИ В ПРИЛОЖЕНИЕТО НА МЕТОДОЛОГИЯТА AGILE ПРИ УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ
Гл. ас. д-р Евелина Парашкевова 30

SCRUM – ЕДНА ОТ МЕТОДОЛОГИИТЕ ЗА ГЪВКАВО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ
Ас. д-р Мариела Стоянова 48

РАЗДЕЛ II. УПРАВЛЕНИЕТО НА ПРОЕКТИ В ИКОНОМИКАТА, АДМИНИСТРАЦИЯТА И УПРАВЛЕНИЕТО

ГЪВКАВО УПРАВЛЕНИЕ НА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО МЕЖДУ БИЗНЕСА И ОБРАЗОВАНИЕТО
Проф. д.н инж. Венелин Терзиев
Доц. д-р инж. Маруся Любчева..... 59

ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ПРОЕКТИ
Доц. д-р Красимира Славева 69

ФИНАНСИРАНЕ НА ПРОЕКТИ ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ - ГАРАНТ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ И СОЦИАЛНИ ПРОБЛЕМИ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Галина Тодорова..... 78

ИЗВАДКОВИЯТ МЕТОД ПРИ ПЛАНИРАНЕ И ПРОВЕЖДАНЕ НА ОДИТНИ ПРОЦЕДУРИ
Доц. д-р Стела Касабова..... 85

СТОПАНСКИ СЧЕТОВОДЕН АНАЛИЗ ЗА УПРАВЛЕНИЕ В БАЛАНСИРАНА СИСТЕМА ОТ ПОКАЗАТЕЛИ
Доц. д-р Марко Тимчев 91

ПРОЕКТИТЕ – СЪЩНОСТ И ЛОГИКА (ПРАКТИКО-ПРИЛОЖНИ АСПЕКТИ)
Гл. ас. д-р Юлиян Господинов 102

РАЗДЕЛ III. ПУБЛИКАЦИИ НА ДОКТОРАНТИ И СТУДЕНТИ

ГЪВКАВИ МОДЕЛИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И ТЯХНОТО ПРИЛОЖЕНИЕ В REWE DIGITAL
Докт. Диана Христова 113

ГЪВКАВО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ В IT СЕКТОРА
Докт. Андрей Йорданов 120

ФУНКЦИИ И РОЛЯ НА МЕСТНИТЕ ИНИЦИАТИВНИ ГРУПИ КАТО УПРАВЛЯВАЩИ ОРГАНИ В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Докт. Димитрина Проданова 127

УПРАВЛЕНИЕ НА СОЦИАЛНИ ПРОЕКТИ
Докт. Бориславa Славова-Петкова 135

РОЛЯТА НА КООРДИНАТОРА В ПРОЕКТНИЯ ЕКИП
Милена Атанасова, студент 139

СПРАВЯНЕ С КОНФЛИКТИ В ПРОЕКТЕН ЕКИП
Лиляна Светославова, студент
Николай Иванов, студент 143

ВТОРА ЧАСТ
МЕТОДИКА ЗА ГЪВКАВО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР

Въведение 151
Основни понятия 152
Общи положения 157
Практическо прилагане на методиката 163
Заключителни бележки 182
Приложения 184

ИЗВАДКОВИЯТ МЕТОД ПРИ ПЛАНИРАНЕ И ПРОВЕЖДАНЕ НА ОДИТНИ ПРОЦЕДУРИ

Доц. д-р Стела Касабова,
Стопанска академия „Д. А. Ценов“,
s.kasabova@uni-svishtov.bg

Резюме: *Проверките в одита трябва да се планират по начин, осигуряващ изпълнение на целите, въз основа на достатъчно доказателства. В настоящата разработка е обоснована необходимостта от получаване на резултати за цялата съвкупност въз основа на наблюдение само на част от единиците на съвкупността, т.е. въз основа на извадки при съблюдаване на определени изисквания. Представена е класификация на одитните извадки в зависимост от спазването на условието за представителност. Разгледани са етапите, през които преминава процедурата по изпълнението на одитните извадки, както и особеностите при образуване на одиторските извадки в зависимост от подхода (статистически или нестатистически) при тяхното формиране.*

Методът е приложим при одит на проекти както в бизнеса, така и в публичния сектор.

Ключови думи*: извадков метод, одитни процедури, одитна извадка*

1. Въведение

Проверките в одита трябва да се планират по начин, осигуряващ изпълнение на целите, въз основа на достатъчно доказателства. В настоящата разработка е обоснована необходимостта от получаване на резултати за цялата съвкупност въз основа на наблюдение само на част от единиците на съвкупността, т.е. въз основа на извадки при съблюдаване на определени изисквания.

Методът е приложим при одит на проекти както в бизнеса, така и в публичния сектор.

2. Изисквания към извадковия метод при провеждане на одитни процедури

„Контролът е основна функция на управлението на всички равнища, която има изключително съществена роля и обществена значимост за развитието на икономическите и обществените системи.“ (Иванов, 2017) Контролът се определя като цялостен процес, интегриран в дейността на съответната структура, осъществяван от ръководството. Адекватността и ефективността на системите за вътрешен контрол се проучва посредством одита. Одитът представлява независима оценка, която включва количествен и качествен анализ, въз основа на проведени одитни процедури. (Марков, 2011) Приложението на извадковия метод е предимно по отношение на извършването на одитни процедури въз основа на международните одиторски стандарти, затова в изложението се акцентира на извадковия метод в одита.

Проверките в одита трябва да се планират по начин, осигуряващ изпълнение на целите, въз основа на достатъчно доказателства. Определянето на обема на проверките зависи от наличието и качеството на контролните механизми. Съществуват редица предпоставки, които обуславят проверките да се извършват не върху цялата популация (генералната съвкупност), а само върху част от нея: голяма по обем генерална съвкупност и невъзможност от обхващане на всички единици при проверката, разход на много средства и време за реализиране на изследването и др. Оттук и необходимостта от получаване на резултати за цялата съвкупност въз основа на наблюдение само на част от единиците на съвкупността, т.е. въз основа на извадки.

Одитните извадки „включват прилагането на одиторски процедури върху по-малко от 100% от обектите, формиращи салдото по дадена сметка или група от сделки и операции, при което всички единици в извадката имат шанс да бъдат избрани, за да се осигури разумна база за оформяне на заключения за цялата популация.“ (МОС 530 Формиране на одиторски извадки и други средства за извършване на тестове, н.д.)

В случаите, когато резултатите от изследването се основават на извадки, е необходимо да се спазват следните изисквания (Ръководство по Международни стандарти за контрол върху качеството, одит, преглед, други ангажименти за изразяване на сигурност и свързани по съдържание услуги. Част II. , 2014):

- да се вземе под внимание целта на процедурата и характеристиките на съвкупността, от която ще бъде формирана извадката;
- да се определи обем на извадката, който е достатъчен да намали риска до подходящо ниско ниво;
- да се осигури подбор на единиците в извадката, така че всяка единица от съвкупността да има равен шанс да бъде избрана.

Спазването на тези изисквания осигурява условието за представителност на извадките и възможност за оформяне на заключения за цялата съвкупност според получените характеристики по данни от извадката.

В зависимост от спазването на условието за представителност при формиране на извадките, те се разделят на непредставителни и представителни (фигура 1).

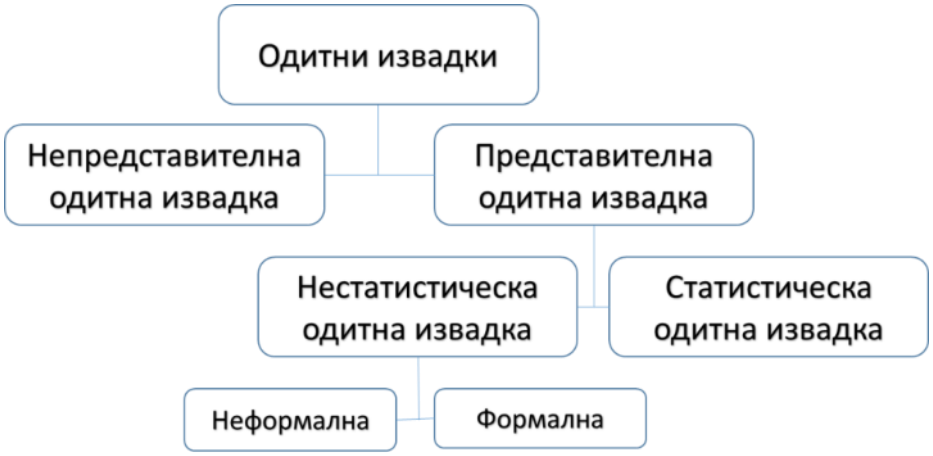

Фиг. 1. Класификация на одитните извадки (Вейсел, 2013)

Непредставителните одитни извадки се основават на избор на конкретни обекти, въз основа на субективната оценка на проверяващия орган (одитора). Получените резултати не могат да бъдат основа за обобщения на ниво съвкупност.

Представителните одитни извадки, в зависимост от основанието за тяхното формиране се разделят на: нестатистически и статистически. „Решението дали да се използват статистически или нестатистически подходи при формиране на извадка е въпрос на преценка

на одитора относно най-ефективния начин за получаване на достатъчни и уместни одиторски доказателства при конкретните обстоятелства.“ (МОС 530 Формиране на одиторски извадки и други средства за извършване на тестове, н.д.) Нестатистическата извадка може да е по-подходяща при тестовете на контролите, когато анализът на одитора за естеството и причината за грешките е по-важен, отколкото приложението на статистическия анализ за наличието или отсъствието на грешки.

Нестатистическите одитни извадки се подразделят на неформални и формални. Неформалните отговарят на условието за представителност на извадките, но подходът за изчисляване обема на извадката и оценката на резултатите се основава на качествената оценка на обектите, подлежащи на проверка. Формалните нестатистически извадки се определят въз основа на математически формули и изчисления. При тях не е известно предварително каква е вероятността дадена единица да попадне в извадката, т.е. те не се основават на теорията на вероятностите.

Формирането на статистически одитни извадки се основава на теорията на статистическите заключения. Статистическите заключения имат вероятностен характер. Те се основават на определени теоретични положения, въз основа на които по характеристиките на извадките, може да се даде статистически обосновано заключение относно параметрите в генералната съвкупност.

МОС (международни одиторски стандарти) не налагат използването на определен вид извадки, но препоръчват приложението на статистическите или формалните нестатистически извадки.

3. Процедура по изпълнението на одитните извадки

Процедурата по изпълнението на одитните извадки преминава през определени етапи:

I. Планиране на извадковото изследване. Този етап включва определянето на целта и комбинацията от одиторски процедури за нейното постигане, дефиниране на съвкупността, която трябва да съдържа еднородни единици и определяне обема на извадката.

II. Подбор на единиците в извадката. Извършва се при спазване на условието за представителност на извадката. Най-често се прилагат два начина за получаване на случайни извадки – случаен подбор и систематичен (механичен) подбор.

III. Оценка на резултатите. След извършване на одитните процедури се оценяват резултатите от извадката и се проектират по отношение на търсените параметри в съвкупността при определен риск за грешка.

За формирането на одиторските извадки могат да се използват статистически или нестатистически методи, с приблизително еднакви изисквания на приложение, при отчитане на определени особености. При планиране на извадката и двата подхода се основават на оценка на качествената природа на изучаваното явление, целта на проверката и комбинацията от одиторски процедури за постигането ѝ.

При нестатистическия подход се отчитат и редица други фактори, влияещи върху обема на извадката, като начин на функциониране на вътрешния контрол в изследваната организация, сигурността на процедурите при тестовете на контролите и на процедурите по същество, оценката за риска от съществени отклонения и др.

4. Заключение

Предимството на статистическия подход се състои във възможността за определяне на оптималното съотношение между обема на извадката и размера на случайната грешка, с която са натоварени резултатите, на основата на теоретичните (вероятностните) разпределения.

При подбора на единиците и двата подхода се основават на резултати, получени от представителна извадка. При статистическия подход единиците от съвкупността имат еднаква вероятност да попаднат в извадката. При нестатистическия формирането на представителна извадка се основава на преценка за избор на единици, притежаващи характеристики, типични за съвкупността.

При оценката на резултатите и двата подхода се основават на качествен анализ на получените стойности от прилагането на извадковото изучаване и определяне значенията на търсените параметри в генералната съвкупност. Предимство на статистическия подход е получаването на точкова и интервална оценка при предварително определена гаранционна вероятност и възможност за определяне и контролиране на случайната грешка на основата на вероятностните разпределения.

ЛИТЕРАТУРА

Божков, В. (2003) Международни стандарти за одит на финансови отчети.

Вейсел, А. (2017) Одитинг (финансов одит). София: „Сиела Норма АД“.

Вейсел, А. (2013) Нестатистически извадки в одита. Годишник на ИДЕС. София.

Иванов, Г. и др. (2017) Теория на контрола. Свищов: АИ „Ценов“

Учебно методическо пособие. Велико Търново: „Абагар“.

Марков, К. (2011) Релацията – контрол, одит и мониторинг. Science & Technologies. Social studies. Volume I, Number 7

Герхаурд, Н., Смит, П. & Абхелмауер, Р. (2009). Международни одиторски стандарти. Системи за вътрешен контрол. София: „Икономика прес“.

Дамянов, Д. (2010) Одит на финансовите отчети. Свищов: АИ „Ценов“.

Калоянов, Т. (2010). Приложение на статистическото извадково изучаване в одита. София: УИ „Стопанство“.

Ръководство по Международни стандарти за контрол върху качеството, одит, преглед, други ангажименти за изразяване на сигурност и свързани по съдържание услуги. Част II. International Federation of Accounants 529 Fifth Avenue, 6th Floor New York, New York 10017 USA. 2014.

МОС 530 Формиране на одиторски извадки и други средства за извършване на тестове. (н. д.). извлечено от www.bulnao.government.bg/files/_bg.